

Урок слова, Урок першого снігу, урок змагання з...класиками! (Роздуми про навчальну програму)

... Якби моя воля, я б, скоріше, навпаки, з усіх сил намагалась би розвантажити дитину, для якої шкільна освіта стала вже просто нудним тягарем і від бувальщиною, а для вчителя — перетворилась головним чином на потуги втримати дітей у класі до дзвінка й сяк-так зберегти дисципліну. Хіба ж не слушно Марк Твен (цитую з пам'яті) «завжди намагався, аби школа не завадила йому здобути справжню освіту»?..

«Усе сучасне виховання спрямоване на те, щоб дитина була зручна, послідовно, крок за кроком воно прагне приспати, придушити, знищити все, що є волею і свободою дитини, гартом її духу, силою її бажань і намірів», — це Януш Корчак ніби про наше сьогодні мовив. Сенс у переході до 12-річної освіти, якщо і був, то, певне, полягав у розвантаженні учня. Вивільнений час якщо й мав би заповнитися додатковими предметами, то лише — за вибором дитини, аби школяр найкращі, найсвіжіші сили та енергію потратив на улюблене заняття, а вже потім, утомившись і водночас “підзарядившись” позитивними емоціями, йшов на менш цікаві йому уроки.

Якщо ж і є дисципліни, які просто-таки необхідно ввести в навчальний план, то, гадаю, це були б уроки морального відпочинку, духовної розваги. Наприклад: урок Спілкування (це не виховна година, ні!), на якому б діти по черзі переповідали однокласникам і вчителеві свої основні новини, цікаві пригоди, пригадували свої добрі справи і негарні вчинки. Такий урок зріднив би клас, ближче познайомив би поміж собою дітей і вчителя. Зрештою, на ньому діти могли б зреалізувати свою потребу висловитися. Врешті-решт, на цих уроках найкраще розвивалось би мовлення: дитина не боїться, що отримає погану оцінку, не хвилюється, що не вивчила належно уроку. Тут вона — вільна, тут вона — тільки вона, не схожа на інших, така, якою є насправді. Тут вона комусь цікава...

Або — урок Читання-Інтриги. Ні, це не позакласне читання. На цьому уроці діти відігравали б просто роль слухачів, а вчитель читає якийсь художній твір. На початку ж наступного уроку в невимушеній обстановці відбувається коротке “нагадування”-обговорення. Але через кілька занять, побачивши, що дітей зацікавлено книжкою, вчитель може обірвати читання, починаючи якусь нову. Урок подібного Читання-Інтриги не тільки дає задоволення вчителеві та учням, але й зближує однокласників, учителя й вихованців, бо ж переживають вони одночасно спільні “пригоди”. Він також викликає в дітей притуплений телебаченням та інтернетом інтерес до книжки, адже, зацитуймо «старого доброго» Сухомлинського,

— “дитина не побачить краси навколишнього світу, якщо вона не відчула краси слова, прочитаного в книжці.”

Нарешті, хотілось би мати в школі Урок Першого Снігу, Урок Першої Квітки, Урок Останнього Листка... Урок цей не має чіткої дати в календарному плані: він непередбачуваний, залежить від погодніх умов. Загальновідомо, що все одно в такий день діти настільки зворушені, схвильовані, що їм не до навчання. Японських школярів у дуже гарну погоду звільняють від занять і ведуть на пленер. Думаю, на пленері можуть не надто комфортно почуватись «математичні» діти, тож такі-от «уроки» бачаться мені більш прийнятним варіантом. Хай би вгамували свою спрагу до незвичайного, прекрасного! Мрію всіх учнів висловив знову ж таки, Януш Корчак у своїй праці “Коли я знову стану маленьким”: “Якби я був королем, я б наказав у перший день справжньої зими замість тисячі шкільних дзвоників дати з фортеці дванадцять гарматних залпів на знак того, що уроків не буде”...

А ще під час таких уроків діти потроху поверталися б зі світу віртуального у світ реальний, навчаючись радіти звичайному сонячному промінчикові і відчувати на дотик звичайний мокрий кленовий листок... До речі, як тут втриматися від закиду стосовно уроків природознавства: сердешні діти забивають собі голови проліферацією і комплексом Гольджи, але не вміють елементарно відрізнити клена від каштана чи липи, sos!..

Також — Урок Слова. Ні, не розвитку зв’язного мовлення, яке проводиться вряди-годи і вимагає від дитини часом не того, чого треба. Саме Урок Слова, де не завжди й не одразу вимагає від дитини скласти казку чи вірш. Це — цікава, але й копітка підготовча робота зі Словом, пошук Слова. Одного разу це, наприклад, підбір синонімічного й асоціативного рядів “теплих” (“холодних”) слів. Іншого разу темою уроку є “зимові” (“літні”, “осінні”, “весняні”) слова. “Смачні” й “несмачні”, “смішні” й “серйозні” — перелік можна продовжувати до безконечності. Або ж це — екскурсія в “Кольорові слова”, на якій учні серед природи дізнаються, що в світі існує безліч відтінків барв (знов мимоволі згадується Японія), кожний із яких має свою назву. Це може бути навіть своєрідне змагання між учнями, або й з... класиками! (Коли учитель пропонує уривок з класичного твору, в якому зумисне пропущено, наприклад, епітети тощо). Урок Слова-Рими, Слова-Антоніма, Слова-Рака, Слова в Переносному Значенні (як-от в оповіданні Василя Сухомлинського “Я хочу сказати *своє* слово...”).

...А втім, я, здається, трошки зафантазувалась... Який там Урок Слова, коли школярі, дотерпівши до дзвінка, біжать додому, аби нарешті написати щось однокласникові у «Контакті» й пограти там у віртуальні ігри!.. Який там Урок Спілкування, коли вчитель, доживаючи до наступної зарплати, мусить в сто перше переоформляти тисячу перший звіт (вкотре звалилися нові вимоги) і готуватись до чергової перевірки «зверху»!.. Який там урок Читання-Інтриги, коли на телебаченні

крутяться такі ефектні реклами різних сортів прекрасного пива, а замість книжкових кіосків дорогою додому попадаються тільки ятки з цигарками!..